

¹ Національний авіаційний університет, м. Київ

² Ізмаїльський державний гуманітарний університет, м. Ізмаїл

³ Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ

ІНСТРУМЕНТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ У ПОКРАЩЕННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

Вивчення актуальних проблем та принципів управління еколого-економічним розвитком у повоєнне відновлення територій України ускладнилось під впливом зміни суспільних орієнтирів, підвищенням рівня небезпеки в країні, перерозподілом трудового потенціалу та зміною інших систем, які мали вплив на центри аналітичних досліджень та діяльність підприємств. У зв'язку з цим склалась ситуація зменшення відповідальності за наслідки виробничої діяльності, зменшився горизонт планування життєдіяльності, що створив необхідність використання дієвих моделей покращення еколого-економічного стану території України. В процесі дослідження встановлено, що користування моделями, які сприяють зменшенню екологічного навантаження та підвищенню автоматизації і інноваційності виробництва мають позитивний ефект на економічний стан країни, а своєчасний аудит виробничих процесів і аналіз подальших дій за допомогою використання бізнес-моделей має позитивний ефект для всього суспільства України. Також досліджено вплив підприємницької активності на рівень залученості у екологічні проекти, що допоміг зробити висновок про підвищення рівня екологічної відповідальності за наявності знань про можливості впровадження циркулярної економічної системи та лідерських якостей індивіда, що сприятиме побудові моделей підвищення еколого-економічного потенціалу країни для осіб, що мають високий рівень толерантності до проблем збереження екосистеми.

Ключові слова: циркулярна економіка; модель еколого-економічного росту; показники оцінки потенціалу підприємства; підприємництво.

Постановка проблеми. В процесі формування концепції сталого розвитку, ресурсозбереження стало невід'ємною складовою успішного функціонування держави. Традиційні виробничі лінійні процеси у розвинутих країнах з часом втрачають свою популярність та модифікуються у циклічні, що створило нову економічну циркулярну систему, яка базується на збільшенні життєвого циклу кожного товару при максимізації його суспільної корисності.

Українські вчені зробили висновок, що підприємницький сектор України сьогодні не усвідомлює своєї ролі та відповідальності у соціальному розвитку держави, не бачить власних стратегічних інтересів [1].

Аналіз досліджень і публікацій. В літературних джерелах стверджується, що циркулярні бізнес-моделі мають на меті ліквідувати відходи – не лише з виробничих процесів, а систематично протягом різних життєвих циклів і використання продуктів та їх компонентів, що говорить про необхідність їх системному впровадженню та пріоритетом у довгостроковій перспективі [2].

Також на кожному підприємстві необхідним є організація виробництва з використанням принципів циркулярної економіки, тоді як українські вчені зазначають, що створення організаційних бізнес-процесів є складним завданням, але воно є одним із пріоритетних для будь-якої організації, яка прагне працювати ефективно та результативніше [3].

Для досягнення цілей від діяльності підприємства, окрім побудови бізнес-моделей, необхідним є те, щоб цілі, що зазначені у стратегії підприємства, були вимірювані, тому при інноваційному розвитку слід встановити індикатори, які дозволяють виміряти ефективність переробки матеріалів, зменшення відходів або збільшення використання вторинної сировини, окрім звичайних показників економічної ефективності. Цілі повинні враховувати наявні ресурси, технологічні можливості та обмеження, що доводять публікації українських дослідників [4].

Вчені наголошують, що незважаючи на слабкі сторони та загрози при впровадженні циркулярної економіки, переважають сильні сторони та можливості реалізації концепції українськими підприємствами, тоді як поступово будуть зникати такі бар'єри, як недостатнє розуміння споживачами засад виробництва екологічної продукції, відсутність компетентних працівників у цій сфері, а використання принципів циркулярної економіки підприємствами стане основою підвищення конкурентоспроможності не лише на ринку України, а й на світовому [5].

Водночас, у роботах українських вчених розглядається система впровадження екологічного страхування, циркулярної економічної моделі та екологічної сертифікації, що зводяться до спільного знаменника – єдиної скерованості у напрямку злиття фінансової, екологічної та господарської систем на основі функціональної сучасної нормативно-правової бази, яка створить основу формування майбутньої економіки [6].

Постановка завдання. Аналізуючи необхідність покращення еколого-економічного стану України, визначено мету написання даної статті, яка формується у акумуляції знань щодо доведення безпосереднього зв'язку екології та економіки, обґрунтування необхідності створення нових показників дослідження діяльності підприємств та вивчення інструментів стимулювання впровадження концепції циркулярної економіки з урахуванням досвіту різних країн, що базується на визначенні груп осіб, які мають схильність до впровадження змін.

Для досягнення поставленої мети в роботі використано загальнонаукові і спеціальні методи дослідження: метод теоретичного узагальнення і порівняння, аналізу і синтезу, монографічний метод – для вивчення вітчизняного і зарубіжного досвіду розвитку циркулярної економіки та особливостей створення екоорієнтованих підприємств; системного аналізу – для оцінювання характеру впливу сукупності мікро- та макроекономічних методів, важелів й інструментів, що впливають на цільову функцію, метод ранжування – для визначення рейтингу в опитуванні за досліджуваними ознаками, метод анкетування – для дослідження факторів впливу на показник підприємливості, що притаманний керівникам бізнесу в Україні, який можна розглядати як психолого-емоційний показник якості, що сприятиме впровадженню циркулярної економіки.

Основні результати дослідження. Вважається, що уряди відіграють важливу роль у перехідній економіці та методах циркулярної вуглецевої економіки для більш сталого управління природними ресурсами, однак також необхідно надавати перевагу інвестуванню в технології чистої енергії, розвитку альтернативних джерел енергії і інноваційних моделей розвитку [7]. Екологічна стійкість може бути досягнута через соціально-економічну стійкість і збереження всіх енергетичних і природних ресурсів, що ще раз підтверджує тісні зв'язки між всіма наявними системами.

Одночасно існують твердження, що ставлять під питання можливості впровадження зелених технологій в реальне життя,

зазначаючи, що зелена економіка є державним інструментом, який сприяє завоюванню та зміні екосистеми, захищаючи та просуваючи технокапіталістичні траєкторії, водночас пропагуючи віру в пом'якшення екологічної та кліматичної катастрофи і заробляючи на цьому кошти [8].

Проте, більшість вчених схиляється до того, що інноваційні технології та відновлювані джерела енергії країн, що розвиваються, повинні бути інтегровані з фінансовою доступністю, щоб забезпечити довгострокове пом'якшення екологічної шкоди та стале зростання [9].

Зробивши аналіз сучасних парадигм розвитку економічного стану країн світу, можна зробити висновок про наявність зв'язку між екологічною та економічною системами, що наголошує на необхідності створення моделі покращення рівня розвитку країни, враховуючи реалії України на наявність підвищення рівню ризиків та невизначеності.

Для покращення еколого-економічного стану регіону України після війни доцільно використовувати досягнення розвинутих країн, що будуть засновані на принципах, зазначених у моделі, зображеній на рис. 1. Така модель може бути адаптована для кожної області та громади, включати у себе інноваційні досягнення та мати динамічний характер, що буде притаманним всім системам в Україні внаслідок відновлення та розвитку регіонів. Концептуальний рівень містить основні принципи, яких необхідно дотримуватись в процесі відбудови країни. На методичному рівні розглянуто основні методи, які можливо використовувати для досягнення поставлених цілей, однак вони також повинні бути доповнені методами, які можуть бути дієвими в певному регіоні залежно від особливостей певних населених пунктів. Технологічний, інтелектуальний та модельний рівень безпосередньо відобразатимуть основні позиції, які необхідно впроваджувати для покращення якості життя населення та підвищення показників суспільної корисності регіону. Одночасно необхідно підготувати кваліфіковано експертну групу, де були б задіяні місцеві мешканці населених пунктів для створення ефективних змін, залучити провідних закордонних спеціалістів, створити умови для обміну досвідом та підвищення компетентностей щодо інноваційної відбудови серед українців, для чого можна також використовувати сучасні додатки та ресурси, що розміщені в мережі інтернет. Модель покращення еколого-економічного стану на підприємстві змогу визначити сукупність техніко-технологічних та організаційно-економічних заходів, а також оптимальні параметри цих заходів, за

яких забезпечується впровадження основних принципів циркулярної економіки і сприяють її швидкому впровадженню.

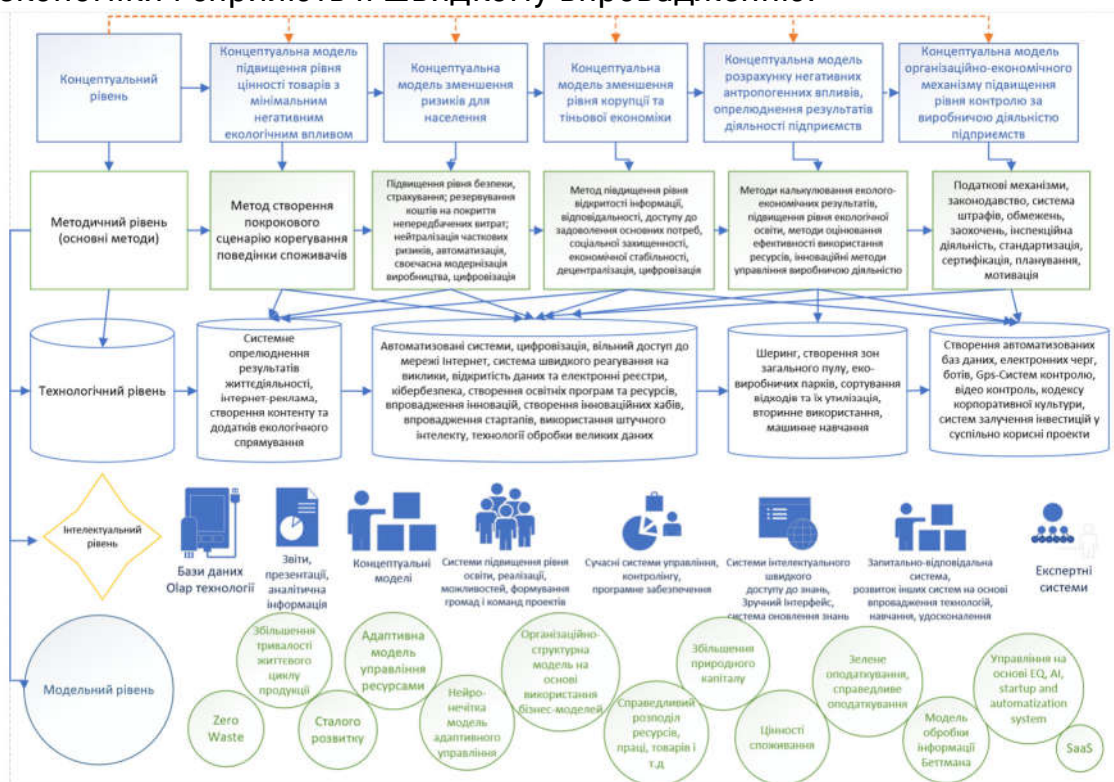

Рис. 1. Процесно-орієнтована модель покращення еколого-економічного стану регіону

З рис. 1 можна побачити, що при максимальному впровадженні наведених моделей на підприємствах і у суспільному житті на території України допоможе суттєво вплинути на економічні макропоказники та сприяти швидкому відновленню екологічного середовища, що підвищить інвестиційний потенціал та залучить необхідні ресурси для відбудови. Водночас такі зміни повинні супроводжуватись змінами на законодавчому рівні, широко підтримуватись на рівні держави для підвищення ефективності, мати контроль на рівні громад.

При врахуванні негативних впливів від виробничої діяльності та ефектів від запланованих змін, бажаним є дотримання бізнес-моделі, яка б містила кроки, що допомагають аналізувати кожну зміну з метою дослідження її на еколого-економічну ефективність і створення цільової функції мінімізації впливу на екосистему. Тобто такі зміни повинні сприяти максимальному збереженню навколишнього середовища щодо його модифікації людиною. В такому випадку збільшиться кількість створених природовиробничих екопарків, які поєднували би виробництво суспільно-корисного продукту з еко-ландшафтами, які притаманні даному регіону. На рис. 2 зображено 202

бізнес-модель дослідження ефективності змін чи наявних виробничих процесів, які сприятимуть екологізації виробництва за наявності аналітичного відділу на підприємствах, які будуть функціонувати після закінчення бойових дій.

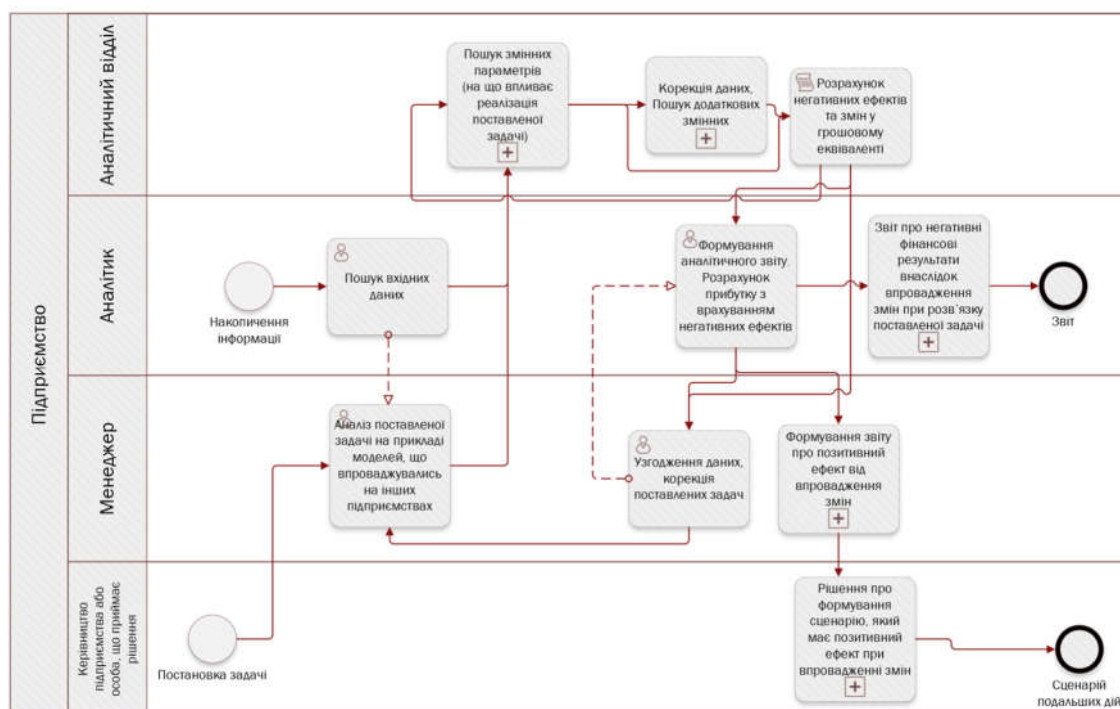

Рис. 2. Бізнес-модель впровадження змін (введення нових операцій чи процесів, аналіз існуючих) з врахуванням негативних впливів на екосистему

Важливим фактором впровадження змін на підприємстві є наявність кваліфікованого менеджменту і персоналу, які б сприяли покращенню рівня конкурентоспроможності продукції з урахуванням зменшення ризиків при виробничій діяльності. Наявність еколого-економічного аналізу та співробітників відділу збільшить видатки цих підприємств, що вплине на підвищення собівартості продукції, проте зменшення негативного екологічного сліду необхідно розглядати як маркетингову стратегію, що має багато позитивних властивостей. Однією з них є підтримка екологічних проєктів на міжнародному рівні та наявність податкових пільг, можливість міжнародної співпраці та залучення коштів.

По-друге, підтримка з боку держави та місцевих громад, оскільки збереження навколишнього середовища є одним з пунктів стратегічного плану розвитку країни. Окрім цього, підвищується рівень безпеки на підприємстві, зменшується кількість ризиків,

зростає рівень конкурентоспроможності підприємства, який є основою його успішного розвитку та впровадження інновацій.

Водночас за наявності трьох основних факторів виробництва продукції та інформації і підприємливості менеджменту компанії, підприємство стає менш залежним від стану зовнішнього середовища (рис. 3).

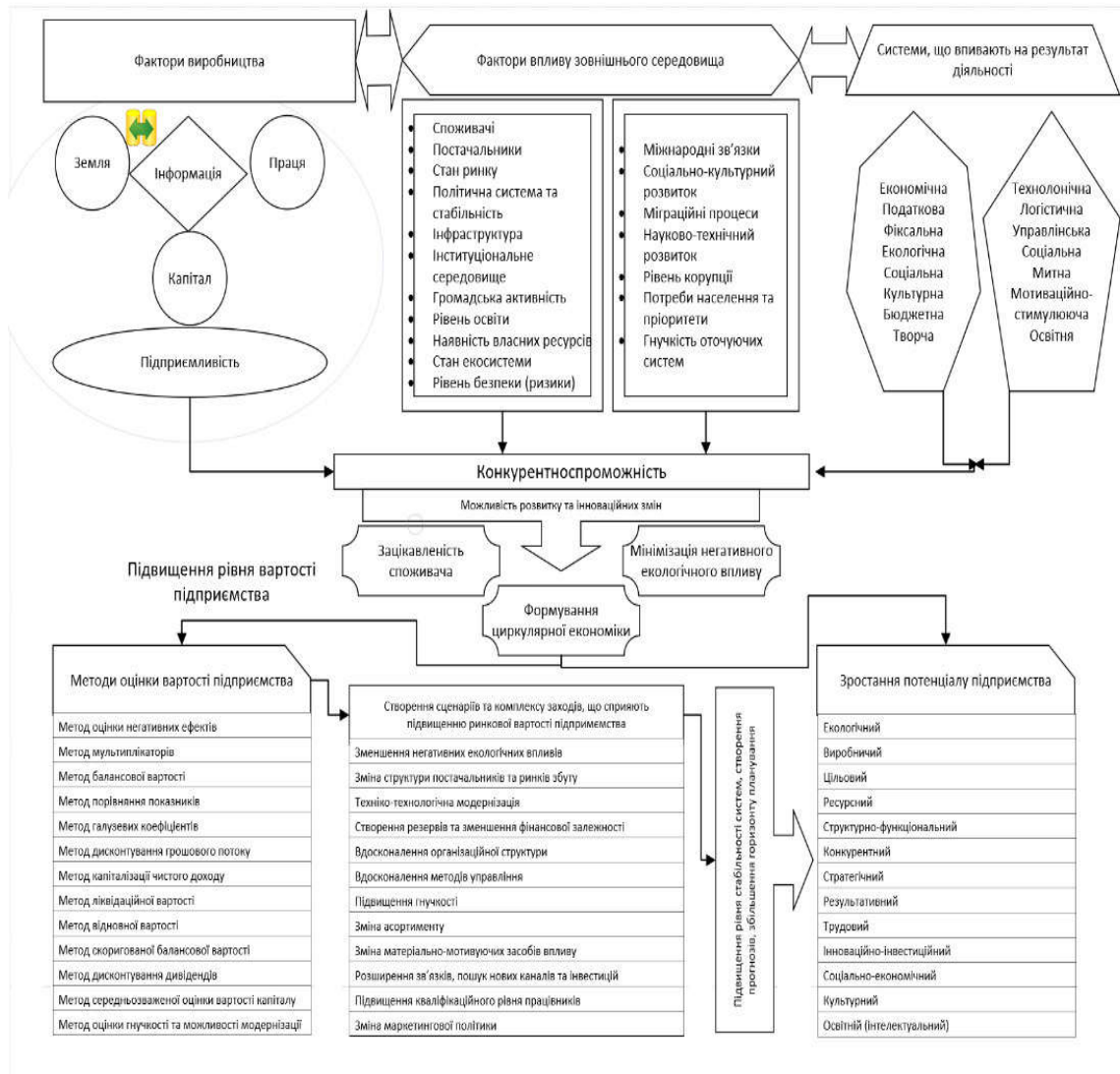

Рис. 3. Модель оцінювання потенціалу зростання ринкової вартості підприємства

Сформовані в країні системи, які впливають на результат діяльності компанії, також є динамічними системами, що мають прагнути до стабілізації при закінченні воєнних дій, тоді як в процесі глобалізації у світі збільшується невизначеність, зменшується горизонт планування. Найкращим інструментом стабілізації таких систем, на нашу думку, є сформована та покрокова модель

державного управління як на законодавчому та стратегічному макрорівні, так і на рівні громад і державних установ. За наявності чітко сформованої державної політики, відсутності корупції та реалізації безпекових і соціальних гарантій, конкурентоспроможність підприємства буде зростати на міжнародному ринку, що можна сьогодні побачити на прикладах підприємств Швейцарії, тоді вартість підприємства також буде збільшуватись, що сприятиме створенню резервних фондів та сценаріїв впровадження циркулярної економіки.

Також такі зміни сприяють зростанню потенціалу підприємства на всіх рівнях та дозволяють розвивати компанію в різних напрямках з метою збільшенню функції суспільної корисності.

За допомогою моделі оцінювання потенціалу зростання ринкової вартості підприємства можна визначити не тільки вартість підприємства на ринку, а і проаналізувати показники, які зменшують потенціал та гальмують розвиток. Своєчасний контроль та дослідження показників виробничої діяльності створюють умови для швидкої реакції керівництва компанії до зовнішніх змін та підвищують рівень адаптації підприємства до впливу ризик-факторів. Наявність оцінки негативних екологічних ефектів є дієвим інструментом для створення суспільно корисного продукту, що сприятиме розбудові держави. Оскільки рівень корупції та демократичність уряду є основними елементами впливу на результати змін з боку внутрішніх факторів, системні зміни повинні відбуватись саме за вказаними напрямками. Інноваційні стратегії, що сприятимуть створенню демократичної, стабільної країни підвищать потенціал українських підприємств і рівень впровадження циркулярної економіки.

З метою забезпечення позитивного інвестиційного клімату в країні, орієнтири на інновації та створення ефективних стратегій перебудови суспільства допоможуть підвищити горизонт планування в Україні. Створення суспільно орієнтованої, екологічної моделі розвитку економіки підвищить фінансову стабільність та збільшить резервні фонди, тому необхідна системна робота бізнесу, громади і державних інституцій, що працюватимуть в межах визначеної стратегії.

Необхідним є створення норм і нормативів, формування резервів, встановлення лімітів, створення стимулів і санкцій, удосконалення нормативно-правового забезпечення з боку держави для покращення роботи існуючих інституцій. Децентралізація і підтримка екологічно безпечного бізнесу на локальному рівні підвищує шанси створення нових підприємств, які б збільшували податкові надходження в підвищували економічний рівень держави,

а створення податково обґрунтованого менеджменту на локальному рівні здатне значно покращити якість використання коштів з метою підвищення результативності їх застосування.

Одним з необхідних факторів виробництва у період відбудови є підприємливість, що базується на наявності лідерських якостей особистості, прагненні до розвитку та схильності до відповідальності за процеси, які відбуваються на підприємстві.

Нами було досліджено основні психоемоційні особливості 200 підприємців України, що дозволило виділити такі показники, які мали кореляційну залежність від наявності підприємливості у індивіда і можуть сприяти впровадженню циркулярної економіки в країні.

Основними показниками стали: «наявність знань щодо впровадження циркулярної економіки» (z), «наявність створення екологічного проєкту або участь у екоорієнтованих проєктах» (y), що мають показники кореляції з результируючим значенням «лідерство» (x) 0,896 та 0,842 відповідно, що говорить про прямий тісний зв'язок та чутливість щодо змін визначених параметрів.

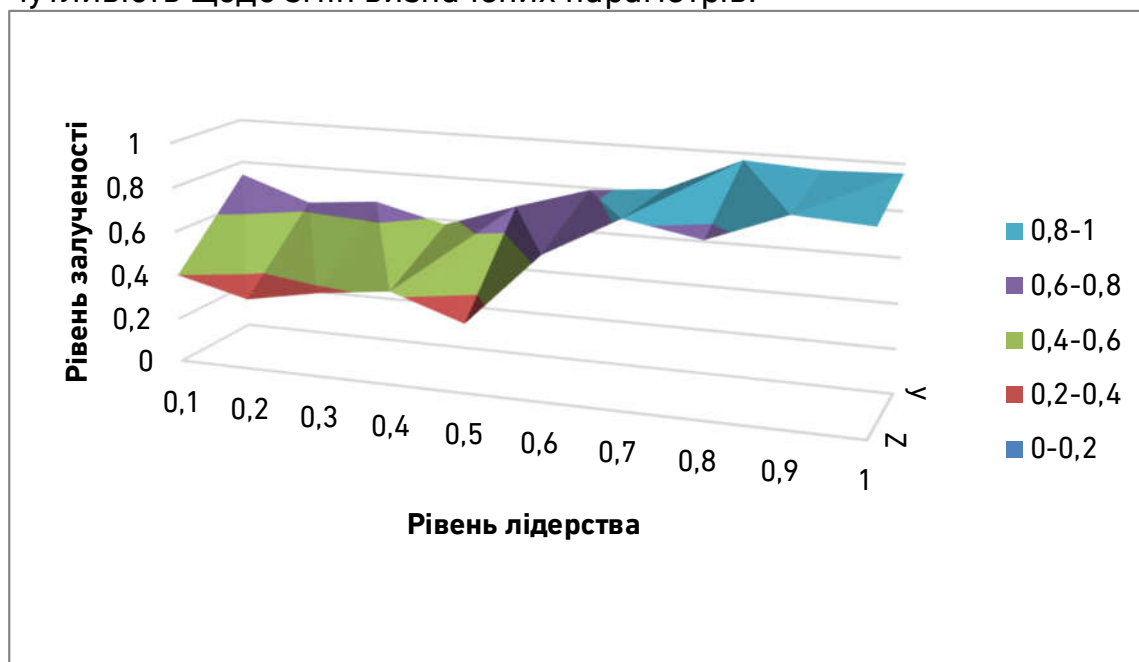

Рис. 4. Залежність рівня лідерства (підприємливості) від наявності знань щодо впровадження циркулярної економіки проєкти

З рис. 4 бачимо, що зростання рівня знань та відгуку до залученості у екопроєкти впливає на рівень лідерства як результируючої функції. Так, більшість опитаних, які мали лідерські якості (комунікативність (0–25%), стратегічне бачення розвитку власного бізнесу (0–25%), ініціативність (0–25%), прагнення до змін та розвитку (0–25%), що в сумі цих показників за наявності позитивного відгуку створює 1 бал) також зазначили, що мають знання щодо

впровадження циркулярної економіки, проходять постійні курси підвищення кваліфікації та обміну знаннями; брали участь у проєктах з екологічною цільовою функцією чи самостійно розробляли екопроєкти.

З цього дослідження можна зробити висновок, що лідерські якості за наявності знань щодо екологічних проєктів та досвіду їх створення можуть позитивно вплинути на рівень впровадження циркулярної економіки, сприятимуть екологічному відновленню та технологічності виробничих процесів. Водночас респонденти, що зазначали відсутність знань щодо функціонування циркулярної економіки, також мали менші за значенням показники, що визначають лідерські якості керівника.

Одночасно підприємливість як фактор виробництва може стати і причиною пошуку шляхів уникнення відповідальності за неекологічні дії та створення стратегій максимізації прибутку з можливістю порушення чинного законодавства, що потребує додаткового дослідження і уточнення з метою формування ефективної державної стратегії щодо впровадження циркулярної економіки в Україні.

Розроблений метод дозволяє проводити удосконалення інструментів впровадження циркулярної економіки на виробництві, створювати графіки необхідних змін для персоналу підприємств, виконувати пошук ефективних методів підвищення кваліфікації для українців, залучати групи підприємців, які мають схильність до лідерства, до спільних екопроєктів та використовувати їх знання як інформацію, що надає «лідер думок», тим самим наголошуючи на необхідності оцінки вартості підприємства шляхом визначення ефектів від створених сценаріїв і процесів на виробництві, усвідомленні необхідності мінімізації негативного екологічного сліду від створення засобів і предметів життєдіяльності.

Висновки. Проаналізувавши основні перспективи повоєнної відбудови України, зроблено висновок, що необхідним є зміна існуючих систем, починаючи з концептуального рівня, що повинен сприяти мінімізації ризик-факторів, закінчуючи використанням сучасних інноваційних моделей, серед яких основними є зменшення залежності від цін на ресурси та запровадження екоорієнтованих технологій, які повинні використовуватись, як на рівні держави, так і на рівнях громад, бізнесу, суспільства.

В країні спостерігаються негативні тенденції щодо динаміки виробництва у промисловості, скорочення витрат на підвищення кваліфікації працівників та зосередження подальшого розвитку на збереження державності і військових потребах, тоді як нами

пропонується створення гармонійного розвитку всіх напрямів, шляхом побудови аналітичних відділів на підприємстві, які б могли проаналізувати майбутні зміни і розробити стратегії подальших дій з мінімальним навантаженням на екологію як пріоритетного напрямку підвищення рівня якості життя населення, що матиме в довгостроковій перспективі кращі економічні результати ніж функціонування лінійного виробництва з мінімальним аналізом результатів діяльності.

Для досягнення поставлених задач пропонується використання моделі оцінювання потенціалу зростання ринкової вартості підприємства, яка би містила в собі елементи екоаналітики і стала інструментом для дослідження методів підвищення конкурентоспроможності підприємства та регіонів України.

Запропоновані пріоритетні орієнтири відбудови країни, які базуються на наявності психолого-емоційних якостей бізнеса, де основним фактором виробництва визначено підприємливість, що базується на наявності лідерських якостей особистості, прагненні до розвитку та схильності до відповідальності за процеси, які відбуваються на підприємстві, що сприятимуть впровадженню циркулярної економіки. Зроблено висновок, що наявність знань щодо впровадження циркулярної економіки та створення екологічного проєкту або участь у екоорієнтованих проєктах позитивно впливає на лідерські якості керівників і сприяє впровадженню концепції сталого розвитку країни.

1. Ситник Й., Юрченко Г. Актуалізація концепції корпоративної соціальної відповідальності в моделі економічного розвитку України. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. С. 1–12. 2. Руда М. В., Мирка Я. В. Циркулярні бізнес-моделі в Україні. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2020. Вип. 2 (1). С. 107–121. 3. Фадєєва І. Г., Орлова Н. В., Макарова В. В. Моделювання бізнес-процесів організації: сутність, складові та методологія впровадження в умовах формування глобальної економіки стійкого розвитку. *Академічні візії*. 2023. № 17. 4. Павліха Н. В., Корнелюк О. А., Цимбалюк І. О. Методології проєктного менеджменту для циркулярних бізнес-моделей: переваги та можливості. *Інтелект XXI*. 2023. № 3. 5. Горбаль Н. І., Ломага Ю. Р. Циркулярна економіка – основа сталого розвитку підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Сер. Проблеми економіки та управління. 2022. № 6(1). С. 9–24. 6. Решетілов Г. О. Розвиток циркулярної економіки регіону : дис. ... д-ра філософії за спеціальністю 051 – Економіка (05-Соціальні та поведінкові науки). Миколаївський національний аграрний університет, 2023. 7. Hassan S. T., Wang P., Khan I., Zhu B. The impact of economic complexity, technology advancements, and nuclear energy consumption on the ecological footprint of the USA: Towards circular economy initiatives. *Gondwana Research*. 2023. № 113. С. 237–246. 8. Dunlap A. The green economy as counterinsurgency, or the ontological power affirming permanent

ecological catastrophe. *Environmental Science & Policy*. 2023. № 139. С. 39–50. **9.** Saqib N., Ozturk I., Usman M. Investigating the implications of technological innovations, financial inclusion, and renewable energy in diminishing ecological footprints levels in emerging economies. *Geoscience Frontier*. 2023. № 14(6). С. 10166. **10.** Мануїлова К., Несененко П. Перспективні напрямки управління відбудовою України в контексті Європейського зеленого курсу. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2022. № 28. Т. 1. С. 104–111.

REFERENCES:

1. Sytnyk Y., Yurchenko H. Aktualizatsiia kontseptsii korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti v modeli ekonomichnoho rozvytku Ukrainy. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2021. № 24. С. 1–12. **2.** Ruda M. V., Myrka Ya. V. Tsyrukliarni biznes-modeli v Ukraini. *Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia ta problemy rozvytku*. 2020. Vyp. 2 (1). С. 107–121. **3.** Fadieieva I. H., Orlova N. V., Makarova V. V. Modeliuvannia biznes-protsesiv orhanizatsii: sutnist, skladovi ta metodolohiia vprovadzhennia v umovakh formuvannia hlobalnoi ekonomiky stiikoho rozvytku. *Akademichni vizii*. 2023. № 17. **4.** Pavlikha N. V., Korneliuk O. A., Tsymbaliuk I. O. Metodolohii proiektnoho menedzhmentu dlia tsyrkuliarnykh biznes-modelei: perevahy ta mozhlyvosti. *Intelekt XXI*. 2023. № 3. **5.** Horbal N. I., Lomaha Yu. R. Tsyrukliarna ekonomika – osnova staloho rozvytku pidpriemstv. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*. Ser. *Problemy ekonomiky ta upravlinnia*. 2022. № 6(1). С. 9–24. **6.** Reshetilov H. O. Rozvytok tsyrkuliarnoi ekonomiky rehionu : dys. ... d-ra filosofii za spetsialnistiu 051 – Ekonomika (05-Sotsialni ta povedinkovi nauky). Mykolaivskyi natsionalnyi ahrarnyi universytet, 2023. **7.** Hassan S. T., Wang P., Khan I., Zhu B. The impact of economic complexity, technology advancements, and nuclear energy consumption on the ecological footprint of the USA: Towards circular economy initiatives. *Gondwana Research*. 2023. № 113. С. 237–246. **8.** Dunlap A. The green economy as counterinsurgency, or the ontological power affirming permanent ecological catastrophe. *Environmental Science & Policy*. 2023. № 139. С. 39–50. **9.** Saqib N., Ozturk I., Usman M. Investigating the implications of technological innovations, financial inclusion, and renewable energy in diminishing ecological footprints levels in emerging economies. *Geoscience Frontier*. 2023. № 14(6). С. 10166. **10.** Manuilova K., Nesenenko P. Perspektyvni napriamky upravlinnia vidbudovoiu Ukrainy v konteksti Yevropeiskoho zelenoho kursu. *Teoretychni ta prykladni pytannia derzhavotvorennia*. 2022. № 28. Т. 1. С. 104–111.

Mikhno I. S. [1; ORCID ID: 0000-0003-3661-1965],

Candidate in Economics (Ph.D.), Associate Professor,

Koval V. V. [2; ORCID ID: 0000-0003-2562-4373],

Doctor of Economics, Professor,

Mazur Yu. V. [3; ORCID ID: 0000-0002-4728-4640],

Candidate in Economics (Ph.D.), Associate Professor,

Iordanov O. M. [2; ORCID ID: 0009-0004-5736-7900],

Post-graduate Student

¹ National Aviation University, Kyiv

² Izmail State University of Humanities, Izmail

³ Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv

TOOLS FOR THE IMPLEMENTATION OF THE CIRCULAR ECONOMIC SYSTEM IN IMPROVING THE ENVIRONMENTAL AND ECONOMIC CONDITION AND RESTORATION OF THE COMPETITIVENESS OF THE TERRITORIES OF UKRAINE

The study of current problems and principles of management of ecological and economic development in Ukraine during the war became complicated under the influence of changes in social orientations, an increase in the level of danger in the country, redistribution of labour potential and changes in other systems that had an impact on analytical research centres and the activities of enterprises. In connection with this, a situation of reduced responsibility for the consequences of production activity has developed, the horizon of life planning has decreased, which has created the need to use effective models for improving the ecological and economic state of the territory of Ukraine. In the process of research, it was established that the use of models that contribute to the reduction of environmental load and the increase of automation and innovation of production have a positive effect on the economic state of the country, and the timely audit of production processes and analysis of further actions using business models has a positive effect on the entire society of Ukraine. The influence of entrepreneurial activity on the level of involvement in environmental projects was also investigated, which helped to draw a conclusion about the increase in the level of environmental responsibility in the presence of knowledge about the possibilities of implementing a circular economic system and the leadership qualities of an individual, which will contribute to the construction of models for increasing the ecological and economic potential of the country for persons who have a high level of tolerance for ecosystem preservation

problems. To achieve the objectives, it is proposed to use a model for assessing the growth potential of the market value of the enterprise, which would contain elements of eco-analytics and become a tool for researching methods of increasing the competitiveness of the enterprise and regions of Ukraine.

Keywords: circular economy; model of ecological and economic growth; indicators of enterprise potential assessment; entrepreneurship.

Отримано: 23 грудня 2023 року
Прорецензовано: 28 грудня 2023 року
Прийнято до друку: 29 грудня 2023 року